

GRACE BIBLE TRAINING CENTRE (GBTC)
SHULE YA HUDUMA
ARUSHA - TANZANIA

SOMO: **TABIA YA MKRISTO**

SOMO LA 2:   **HAIBA NA TABIA ZA UTU**

MWALIMU WA KOZI: **ASKOFU EKONG**

Utangulizi: -

Mungu wa uumbaji ni Mungu wa neema. Katika ubunifu wa neema, Mungu amewabariki wanadamu kwa safu ya aina za utu. Haiba zetu tofauti ni zawadi kwa mtu mwingine. Watu tofauti hupendeza kwa vipengele tofauti vya hadithi ya Kikristo na njia tofauti za kueleza hali ya kiroho na tabia.

Watu binafsi wanaweza pia kunyooshwa na msisitizo wa mtu ambaye ni tofauti. Mtu mwenye bidii anaweza kutiwa moyo na kusaidiwa na mtu anayetafakari kutumia muda mwingi zaidi katika maombi, ilhali yule wa pili anaweza kutiwa moyo na mtu mtendaji kukuza upande wa vitendo zaidi wa imani yao. Hivi ndivyo tunaweza kujifunza kutoka kwa kila mmoja na kusaidiana.

Usaidizi wa ufuasi utakuwa na ufanisi zaidi ikiwa utazingatia tofauti za tabia au haiba zetu.

Aina Nne za Haiba

Sanguli	Koleria	Melanka	Flagmetiki
Mwanzilishi wa mamazungumzo	Kiongozi	Msanifu	Mwepesi kuendana na mtu
Maarufu	Anajiamini	Urafiki wa	Inapatana na wote
Maisha ya chama (makundi)	Kwa nguvu	Mtaratibu wa mambo	Anaweka mambo katika uhuiano sawa
Anaishi kwa kujifurahisha	Inayolenga lengo	Mchambuzi	Imara

Ufafanuzi mfupi ni kwamba utu huundwa na mifumo bainifu ya mawazo, hisia na tabia zinazomfanya mtu kuwa wa kipekee. Ni kujieleza kwa nje. Kwa kuongezea hii, utu hutoka ndani ya mtu binafsi na hubaki thabiti katika maisha yote.

Kuna tabia nne za msingi, ambazo huamua aina zetu za utu.

Tunapoweza kutambua sisi ni nani hasa na mielekeo yetu ya hasira, tunaweza kujidhibiti vyema zaidi. Kuwa na ufahamu wa mielekeo yetu ya kibinafsi huturuhusu kujenga kujidhibiti na kujitia nidhamu ndani yetu ili kuepuka matatizo yasiyo ya lazima ndani ya maisha yetu. Kujua aina zetu za utu bora hutusaidia katika uhusiano wetu na wengine. Watu ambao hatuendani nao sio lazima iwe kwamba wana 'uovu'; wakati mwingine inaweza tu kuwa mgongano katika aina ya utu.

Kuelewa aina yako ya utu na ya wengine itakupa taarifa unayohitaji ili kudhibiti mahusiano yako nao. Hakuna kitu kibaya zaidi kuliko kufanya kazi na watu ambao hauelewani nao. Lakini unapoweza kuwaelekeza wengine kwa kutambua aina ya utu wao kuna uwezekano mkubwa wa kuwa na uhusiano bora na mtu huyo. Kando na kuimarisha uhusiano wetu, kuelewa aina ya utu wako kunaweza kuboresha huduma yako, mahusiano ya familia yako (hasa ikiwa wewe ni mzazi) na hata biashara yako.

Ingawa kuna tabia nne za kimsingi, wengi wetu ni mchanganyiko wa mbili. Tabia moja inaweza kutawala zaidi kuliko nyingine ndani ya mtu binafsi.

1. SANGULI

Aina ya kwanza ya temperament inaitwa sanguli. Hii ndiyo aina ya kihisia zaidi. Sanguli ni mtu maarufu ambaye anataka furaha kutoka kwa kila hali na daima anataka kuwa maisha ya chama. Sanguli hupenda kuzungumza na kubeba ushawishi mwingi.

Sanguli ndio wanaoonekana kwa urahisi zaidi kwa sababu wao hufanya viingilio vikubwa, wanapenda usikivu, huvutia watu kwa mvuto wao, huonyesha haiba, na kusimulia hadithi za kuchekesha. Wanachotaka kusikia kutoka kwako ni jinsi wanavyopendeza, unavyopenda nywele zao, vipodozi, nguo, hereni zinazoning'inia au kitu chochote walichoweka ili kuhakikisha unaziona. Wanaishi kwa ajili ya mambo ya nje na wanataka uchangamke juu ya mtindo wao, ucheshi au gari jipya la michezo nyekundu.

Sanguli ni maarufu, wanazungumza na "kituo cha tahadhari" wakati wote, bila kujali mazingira. Wao ni wachangamfu, wanaojali, na wanafurahia – ni rahisi kwa jambo fulani kuchangamsha mioyo yao kisha kuwa na itikio la hasira. Ingawa nyakati fulani wanaweza kusema kabla ya kufikiria, wao ni wanyoofu na wenye upendo. Kamwe usipoteze neno, mchumba huyu ni rafiki wa kila mtu lakini mtu huyu pia atakuwa wa kwanza kukusahau.

Sanguli anaishi kwa sasa, na huwa anaenda na mtiririko kwa urahisi. Wanachanganyikiwa haraka, kwa hivyo sio ya kuaminika sana.

Mtu mwenye tabia ya moyo mkunjufu ni mwenye upendo, mwenye upendo, mchangamfu, mwenye matumaini, mwenye matumaini, na mwenye kujiamini. Kwa sababu ya utu wao wa kipumbavu, mara nyingi huonekana kana kwamba si wa kweli na huwa na nguvu sana. Wana uwezo wa kutawala mazungumzo au kuongea sana juu yao wenyewe. Katika shauku yao, wanaweza kutia chumvi ukweli, wakupoteza wakati, na kusahau wajibu wao.

Sanguli ana sifa za asili za uzuri wa ndani kuliko tabia zingine. Wanaweza kufanyia kazi utulivu na kudhibiti ulimi wao. Sifa hii inaweza kusaidiwa kwa kutumia Neno la Mungu, hasa katika Wakolosai 4:6 , “Maneno yenu yawe na neema siku zote, yakikolea munyu, mpate kujua jinsi iwapasavyo kumjibu kila mtu.

Sanguli inapogundua kitu kipya cha kufurahisha au kinachowavutia, hupoteza upesi kupendezwa na kitu ambacho hapo awali walikiona kuwa cha kushirikisha au cha kufurahisha na kuelekeza mawazo yao kwenye hobby mpya.

Mfano wa sanguli katika Biblia ni Mtume Petro. Mfano mwingine ni Mfalme Sauli.

Wote wawili hawakuwa thabiti katika hisia zao. Ndiyo maana Yesu alibadilisha jina la Petro kutoka kwa Simoni lenye maana ya “mwanzi” na kuwa Petro likimaanisha “jiwe”. Tuliona jinsi Petro alivyobadilika sana alipojazwa na Roho Mtakatifu (*Matendo 2 & 3*). Akawa mtu anayemtumaini Kristo, thabiti, mwenye kutegemeka na mwaminifu wa Mungu na mmoja wa mitume wakuu zaidi waliopata kuishi. Hiki ndicho kinachotokea tunaporuhusu Roho wa Mungu na neno la Mungu kuunda maisha yetu ya kihisia.

2. KOLERIA

Tabia ya pili au aina ya utu inaitwa Koleria. Koleria ni mtu mwenye nguvu ambaye anataka kuchukua udhibiti wa kila hali na kufanya maamuzi kwa wengine.

Koleria hupenda kufanya kazi na wanamiliki utawala. Wanatambulika kuwa Mwenye Nguvu na ni rahisi kuwaona kwa sababu wanatembea na mamlaka na wanaonekana kuwa wanasimamia kila kitu. Watu kama hao hawataki kupoteza muda mwingi kwa shughuli ndogo zisizo na matokeo dhahiri au kuzungumza na watu ambao hawana la kusema la maana.

Mara nyingi wanawaambia watu wengine la kufanya. Wanatimiza zaidi ya aina zingine za utu. Wanaweza kutathmini haraka kile kinachohitajika kufanywa, na kwa kawaida ni sahihi. Hawana haja ya kuthibitishwa kwenye sura zao, lakini wanapenda sifa kwa ajili ya mafanikio yao; kasi yao katika kutatua shida; kuweka malengo yao ya kudumu, uaminifu wao kwa Mungu, kanisa, mama, biashara, au nchi; na hisia zao za kucheza kwa haki.

Koleria ni mtu asiye na ujinga - vitendo ni njia yao ya maisha. Kujitosheleza, kufanya kazi, na kufanya kazi kwa bidii, Koleria huifanya. “Nitaifanya jambo, sawa au baya,” ni msembo unaowatambulisha. Wanafanya kazi ifanyike, iwe matokeo ni kamili au la.

Koleria hupanga haraka, karibu kwa intuitively kupima kile kinachohitajika kufanywa, kisha hufuata mpango huo. Hawakusudi kwa muda mrefu juu ya maelezo. Mtu huyu wa kweli ni kiongozi aliyezaliwa, mwenye bidii sana na anayeweza kuwajibika. Watachukua msimamo na kushikamana nayo, bila kujali nini - kipengele kizuri na kibaya cha temperament. Kwa kuwa hawataathiriwa na kile wengine wanachofikiri na pia ni nyeti kidogo au huruma ya tabia zingine nne. Unajifunza kujiepusha na Koleria ikiwa unataka bega la kulia - watagundua shida yako na kukupa suluhisho. Hata hivyo, unapoelewa utu wao, wanafurahi kuwa karibu na wana uwezo mkubwa.

Mtu wa koleria ni extrovert. Wana uhakika wa uwezo wao wa kushughulikia hali yoyote na wanaweza kuwahamasisha wengine kuchukua hatua. Utu wao labda una udhaifu zaidi kuliko uwezo. Kwa mfano, wana hasira haraka na hukasirika kwa urahisi. Tabia ya koleria inakera kwa urahisi. Koleria inapaswa kufanya kazi katika kukuza uzuri wa ndani wa roho ya utulivu. Mtu anayejitambulisha na aina hii ya utu anaweza kupata katika Neno la Mungu njia bora zaidi ya kukua, katika Wafilipi 2:13, inayosema, “Kwa maana ndiye Mungu atendaye kazi ndani yenu, kutaka kwenu na kutenda kwenu, kwa kulitimiza kusudi lake jema. Maneno ya Yakobo 1:19 yanaweza pia kusaidia: “Awe mwepesi wa kusikia, si mwepesi wa kusema, si mwepesi wa hasira.”

Mfano wa koleria katika Biblia ni Mtume Paulo. Lakini alipokutana Kristo, alifanyika mtu aliyevunjika na kubadilika sana.

3. MELANKA

Tabia ya tatu inaitwa Melanka, ambaye pia anajulikana kama mtu mkamilifu ambaye anataka kila kitu kifanyike kwa utaratibu na kufanywa ipasavyo na anayethamini sanaa na muziki.

Melanka hupenda kuchanganua na ni waangalifu.

Mtu Mkamilifu wa Melanka kawaida huwekwa pamoja na mtu mwenye sura ya kiakili. Watu hawa kwa kawaida huwa watulivu, wametengwa, na hawana raha kidogo katika hali za kijamii ambapo hawajui kila mtu. Wangependelea kuzungumza kimya kimya na mtu mmoja kwa kina kuliko kupiga kelele na kikundi. Wanachukulia pongezi juu ya nguo na uzuri wa nje kuwa duni na wanataka kusikia juu ya sifa za ndani za uadilifu, hekima, na maadili ya kiroho.

Melanka ni nyeti sana na inaumiza kwa urahisi na ina mwelekeo wa kuchukua kile ambacho wengine wanasema kwa ucheshi kama cha kibinafsi na cha kuumiza. Kwa vile Sanguli na Koleria husema lolote linalowajia akilini mwao bila kuyapima maneno yao, mara nyingi wao hudhoofisha Melanka ambaye anasubiri mtu awasogelea na kusema, "Nimekuelewa," na wanamaanisha kweli.

Melanka ni mtu wa uchambuzi, mwenye utaratibu, ambaye anafanya kazi juu ya maelezo. Introvert uliokithiri, wao ni daima kuchambua wenyewe, na wengine. Ingawa wakati mwingine wanaweza kuwa kwenye kilele cha furaha, wana uwezekano mkubwa wa kukabiliwa na hali za giza, huzuni na huzuni, wakati ambao wanajitenga sana. Hawapendi umati mkubwa na kwa kawaida huchukia mikusanyiko ya vikundi. Hawangetafuta kupata marafiki wapya au marafiki wapya.

Wana marafiki wachache, ambao kwao ni waaminifu sana. Kujitolea ni jambo la kufurahisha sana kwa Siasa, na wanahisi mambo sana, ingawa hungejua kila wakati.

Wao ni aina ya watu wanaopenda kusoma, na ukweli hutoka kwa urahisi kutoka kwa ulimi wao. Wanaweza kujificha mbali sana katika ubongo wao na wangependa kusoma au kusoma kuliko kuingiliana na wengine.

Giza, kuwashwa, na unyogovu ni sifa ya Melanka. Mara nyingi wanaweza kuwa na huzuni na kutokuwa na furaha. Aina ya utu wa huzuni mara nyingi hupewa vipawa vya akili na talanta. Wana nidhamu binafsi na huwa wanamaliza kila mradi wanaoanzisha.

Roho Mtakatifu anaweza kuwa na kazi zaidi ya kufanya katika Unyogovu kwa sababu ya hitaji la kukuza sifa za uzuri wao wa ndani.

Unyogovu watapata msaada katika mistari kama vile Wakolosai 3:15-16 : "Na amani ya Mungu itawale mioyoni mwenu ... Neno la Kristo na likae kwa wingi ndani yenu katika hekima yote, mkifundishana na kuonyana katika zaburi. na tenzi na tenzi za rohoni, huku mkimwambia Bwana kwa neema mioyoni mwenu." Wakolosai 3:2 pia itasaidia, "Na ziwekeni nia zenu na kuziweka katika yaliyo juu (yale yaliyo juu), si juu ya mambo yaliyo duniani".

Mfano wa mtu mwenye hali ya Unyogovu katika Biblia ni Musa. Alipokutana na Mungu kwenye kichaka kilichowaka moto, maisha yake yalibadilika, akawa mtu mpole sana. Kwa sababu ya badiliko ndani ya Musa, Mungu aliweza kweli kumweka Musa katika hatima yake ya kimungu, kuwa mkombozi wa watu wa Mungu.

4. FLAGMETIKI

Aina ya utu wa nne inaitwa Flagmetiki. Flagmetiki ni mtu mwenye amani ambaye anataka kukaa nje ya shida, kuweka maisha kwenye ndege iliyo sawa na kupatana na kila mtu.

Flagmetiki hupenda kupumzika na kuonyesha uthabiti. Mtu wa Amani wa Flagmetiki ni mkarimu, rahisi kuelewana naye na ametulia.

Watu hawa wanafaa katika hali yoyote, wanaweza kuchanganya na Ukuta na kurekebisha utu wao ili kupatana bila migogoro. Wanacheka na wale wanaocheka na kulia na wale wanaolia. Kila mtu anapenda hali ya chini kabisa ya flagmetiki isiyoweza kukera, na ingawa hawana sauti kubwa kama Sanguli, wana hali ya ucheshi.

Hawahitaji sifa nyingi kama Sanguli, wala hawataki kuwa na mamlaka kama Koleria au kujihusisha sana kama Melanka. Kuambiwa kwamba wao ni wa thamani na maoni yao yanareshimiwa ina maana kubwa kwao.

The flagmetiki ni introvert super. Ni vigumu kuwaamsha kuchukua hatua. Wakati fulani wanaweza kuwa wabinafsi na wakaidi lakini mara nyingi ni rahisi kupatana nao na kuwa wachangamfu.

Watu wa flagmetiki ni wahafidhina na kwa kawaida ni nadhifu, wanafaa, na wa kutegemewa. Flagmetiki ni mtu anayeenda kwa urahisi, mwenye furaha-kwenda-bahati. Wanafurahiya kuwa karibu. Wao huwa na furaha kila wakati na hupata raha nyingi kutoka kwa maisha, bado wamepumzika na hawafurahii sana. Flagmetiki afadhali kulaumiwa, iwe ni kosa lao au la, kuliko kuibua mabishano au kupigana. Wakiwa kazini, hawatafuti mamlaka au kujulikana, bali wanafanya kazi kwa uthabiti, kwa subira, na kwa utaratibu. Wao ni wa kutegemewa, wenye subira, na wenye utaratibu katika shughuli zao, na wanaweza kufanya kazi peke yao au na watu wagumu zaidi.

Kwa kawaida wana hisia kavu ya ucheshi na ushuhuda wao huwafanya wenzi wao kucheke kila mara. Phlegmatiki haisumbuliwi sana na ni mtu yule yule, thabiti, anayejali kila wakati unapowaona. Wao huwa hawajihusishi sana na mambo, na wangependelea kukaa na kutazama kitendo. Flagmetiki ni neema na fadhili kwa wote-wanapenda kila mtu na wote wanampenda pia.

Flagmetiki ina uzuri wa ndani wa asili. Huruma kwa wengine ni eneo ambalo wanaweza kuhitaji kuboresha. Warumi 12:10 inasema, "Iweni na upendo wenye fadhili ninyi kwa ninyi ... kwa heshima mkitangulia mtu mwingine."

Mfano wa flagmetiki katika Biblia ni Ibrahimu. Baada ya kumsikiliza Sara kuhusu kupata mtoto na mtumishi wake Hagari, hakuwa na tatizo la kuwaruhusu Hajiri na Ishmaeli waishi pamoja naye na Sara. . Mtazamo wa Hajiri ulianza kubadilika kwa Sarah na uhusiano wao kuwa sumu sana. Sara alimsihi Ibrahimu kutuma

Hajiri na Ishmaeli walitoka lakini Ibrahimu alishindana. Baada ya kupata shinikizo zaidi kutoka kwa Sara kuwatuma nje ilimbidi Ibrahimu amuombe Mungu na kumuuliza ni suluhisho gani ambalo lingekuwa bora kwake. Ni mpaka Mungu alipomwambia Ibrahimu kuwa ni sawa kuwatoa nje ndipo alipotii na kuwatoa Hajiri na Ishmaeli nje ya kambi yao.

HAIBA ZENYE YA UTAWALA WA ROHO

Tabia Zinazotawaliwa na Roho huonyesha tabia wakati “zinaporekebishwa” – jinsi utu wetu wa asili utakavyoonekana unapotawaliwa na Roho.

Sanguli iliyojaa Roho itaonyesha nguvu ya tabia katika kujitawala ambayo inahitajika sana katika maisha yao. Koleria iliyojaa Roho itakuwa na nguvu katika upendo wao, amani, upole, na wema. Melanka iliyojaa Roho itakuwa na furaha na amani, ambayo itabadilisha mtazamo wao juu ya maisha. Na Phlegmatiki iliyojazwa na Roho itakuwa chini ya ukaidi, woga, na kutojali, huku akiwa wazi zaidi, mwenye kujitawala, na kuhamasishwa zaidi, kufanya kiongozi mkuu, mwenye utu kwa Kristo.

Baada ya kupata tabia zetu wenyewe, ni rahisi kukata tamaa kuhusu mapungufu yetu, lakini hatupaswi kukata tamaa. Tabia iliyojaa Roho Mtakatifu haina udhaifu; badala yake ina nguvu nyingi – tunda la Roho ambayo ni upendo! (*Wagalatia 5:22-23*). Haijalishi tabia yako ya asili inaweza kuwa nini, Roho hutupa nguvu kwa kila udhaifu!

Sifa kamilifu za kila tabia zilionyeshwa katika Yesu Kristo – Yeye ni mfano wetu, Yule tunayepaswa kumwanguka kama tabia kamilifu iliyojaa Roho.

Ingawa tabia yetu ya asili haitabadilika tunapojazwa na Roho Mtakatifu, nguvu zetu zitaongezeka na udhaifu wetu utafifia! Tunamtegemea Roho Mtakatifu kwa kila jambo katika maisha ya Kikristo. Tunapojifunza kujazwa na Kristo, tutaishi kama Yeye na hapo ndipo tabia yetu itakapotawaliwa na Roho, zaidi kama Yesu. Hilo ndilo lengo letu lote maishani – kuwa zaidi kama Bwana, ili wengine waweze kumwona kupitia sisi!